

PRZEGLĄD radzieckiej literatury geograficznej

BIWULETYN POLSKIEGO TOWARZYSTWA GEOGRAFICZNEGO NR. _____

Nr. 5

Spis treści.

str.

1. S.S.Sznajder:	Birma - kolonia imperializmu angielskiego.	1
2. W.P.Jakimow:	Szczałki kopalne nosorożca w rejonie Leningradu	31
3. N.N.Karłow:	Znalezienie szczątków machairodona w okolicy Zaporozża	32
4. I.Suchow:	Pierwszy przypadek znalezie- nia kości Ichtiosaurusa w Mołdawskiej S.R.R.	33
5. U w a g a:	33

Birma - kolonia imperializmu angielskiego.-

/"Izwiestija Wsiesojuznogo Geograficznego Obszczestwa", tom 82, wyp. 3
1950/

Druga wojna światowa zakończona rozgromieniem faszystowskich agresorów, zadała silny cios panowaniu mocarstw imperialistycznych w koloniach i jeszcze bardziej pogłębiła istniejący kryzys systemu kolonialnego. "Ze zgliszcz wojennych wyrosły państwa nowej demokracji i ruch wyzwolenczy narodów kolonialnych".^{1/} "Narody kolonij nie chcą dłużej żyć po staremu, a klasy panujące metropolii nie mogą już rządzić koloniami według starych zasad"^{2/}

Birma to kraj, w którym naród podniósł wysoko sztandar walki narodowo-wyzwolenczej przeciwko panowaniu imperializmu. Swoją bohaterską walką naród birmański zmusił Wielką Brytanię do formalnego uznania "niezależności" swojej kolonii. Jednakże te zewnętrzne zmiany, oznaczające tylko zmiany rodzajów ekonomicznego, politycznego i wojskowego panowania imperializmu angielskiego w kraju, nie oszukają narodu birmańskiego.

Na początku 1948 r. została ogłoszona "Niepodległość" Birmy, ale w kraju pozostały liczne kompanie angielskie, które, podobnie jak poprzednio, eksploatują naród birmański i bogactwa naturalne kraju. Na naród birmański nałożono ogromne, przewyższające jego możliwości ciężary: zobowiązano go do wypłacenia "sprawiedliwego odszkodowania" kompaniom angielskim na wypadek nacjonalizacji ich przedsiębiorstw, do zapłacenia w przeciągu 20 lat Anglii i Indiom starych "długów" w wysokości 100 mil. funtów szterlingów, i t.d. Ale, jak to zresztą słusznie zostało przyznane,^{3/} nawet w warunkach całkowitego zaprzędania się narodu birmańskiego na przeciąg najbliższych dziesiątków lat, zapłacenie tych wszystkich sum jest nie do pomyślenia.

1/A.A. Żdanow - Przemówienie w czasie dyskusji nad książką G.F. Aleksandrowa "Historia filozofii zachodnioeuropejskiej"

2/ " " - Sytuacja międzynarodowa.

3/A. Leonidow - Kolonialna strategia labourzystowskiego imperializmu w Birmie. - "Nowe Czasy" - Nr. 7, 1949, str. 7.

W kraju nie ma już brytyjskiego generał-gubernatora, ale zato pozostało wiele misyj wojskowych w charakterze "doradców technicznych", kierujących operacjami wojsk marionetkowego rządu przeciwko narodowi, który zerwał się do powstania. Co więcej, w ostatnim okresie naród birmanski musi przeciwstawić się naciskowi coraz bardziej wzmagającej się ekspansji ekonomicznej i politycznej St.Zj.A., które stwarzają niebezpieczeństwo podwójnego anglo-amerykańskiego ujarznienia kraju.

Swoistość współczesnego etapu panowania kolonialnego imperializmu angielskiego w Birnie polega na tym, że teraz jego główną oporę społeczną stanowi nie tyle indyjska burżuazja kupiecka, jak to było w przeszłości, ale miejscowe elementy feudalne i słaba jeszcze ekonomicznie i politycznie ugodowa część burżuazji narodowej. Ta ostatnia, ze względu na swoją zależność od imperializmu, a przede wszystkim z powodu obawy przed ruchem narodowo-wyzwoleńczym, zdążyła już wkroczyć na drogę zdrady interesów narodowych narodu birmańskiego. Na skutek tego ruch wyzwoleńczy, skierowany swym ostrzem przeciwko imperializmowi anglo-amerykańskiemu, łączy się z walką przeciwko elementom feudalnym, przeciwko ugodowej części burżuazji narodowej i kompradorom^{1/} i z głębokimi przeobrażeniami socjalnymi i demokratycznymi.

1/ nabywcom handlowym; kupcom.

I.

Obszar Birmy wynosi 677,6 tys. km.², czyli 2,5 razy przewyższa powierzchnię Zjednoczonego Królestwa. 40% ogólnej powierzchni kraju stanowią obszary górskie. Położenie geograficzne i relief górski, przy stałej i decydującej roli czynników społeczno-gospodarczych, wywarły poważny wpływ na losy historyczne i współczesny poziom gospodarki kraju.

Znajomość bogactw naturalnych Birmy jest bardzo mała. Imperializm angielski, zagarnawszy w swoje ręce szczególnie łatwo dostępne bogactwa przyrodnicze, eksploatując je rabunkowo, był bardzo mało zainteresowany we wszechstronnym ich zbadaaniu.

Terytorium Birmy dzieli się pod względem orograficznym

na 4 rejonny.

1/ Wyżyna Szanów i wybrzeże Tenasserim na wschodzie i południowym wschodzie.

Wyżyna Szanów, stanowiąc ostro zarysowujący się region naturalny, stromo wznoszący się /1000-1200 m.n.p.m./, ponad równinnymi regionami rzek Irawadi i Sittang tworzy trzon współczesnej kontynentalnej części Birmy. Jest ona zbudowana głównie ze starych utworów skalnych. Jej wnętrza posiadają bardzo cenne bogactwa kopalne: w rejonie Baldwina leży jedno z najbogatszych na świecie złóż rud ołowiano-srebrnych; góry Tenasserima zawierają bogate złoża cyny i wolframu; w rejonie Magok występują bardzo obficie rubiny.

2/ Pas centralny, obejmujący niziny dorzecza Irawadi i jej dopływu Chindwin oraz basen rzeki Sittang. W rejonie delty teren dorzecza osiąga szerokość 320 km. natomiast silnie zwęża się ku północy. W przeszłości stanowił on dno morza trzeciorzędowego i genetycznie jest najmłodszym obszarem Birmy, zbudowany prawie w całości z grubych trzeciorzędowych osadów morskich, pokrytych warstwą osadów aluwialnych. Tutaj wznosi się najmłodszy grzbiet górski Birmy - Pegu-Yoma. W osadach środkowego trzeciorzędu, w rejonach Yenangyaung, Singu i Minbu, występują złoża ropy.

3/ Łańcuch gór fałdowych Arakan-Yoma i północno-zachodnie wzniesienia górskie składają się z zawiłego labiryntu grzbietów górskich /okresu trzeciorzędowego/, przeważnie o nastawieniu południowym, zbudowanych głównie z silnie pofałdowanych skał osadowych. Góry te mają swoje przedłużenie na wyspach Andamanach i Nikobanach, a wreszcie na Sumatrze i na Jawie i tworzą tak zwany "Łuk Birmańsko-Jawański", fałdowania alpejsko-himalajskiego.

Najwyższy punkt tego systemu stanowi góra Sarametti /3826 m.n.p.m./. Wzdłuż pionowych uskoków na wschodnich stokach znajdują się wychodnie serpentynów i związanych z nimi chromitów i pirytów, gospodarczo niewykorzystanych. W tym systemie górskim jest szereg wysokich przełęczy, pozwalających na utrzymywanie łączności pomiędzy centralnymi rejonami Birmy a wybrzeżem, jak również z Indiami.

4/ Przybrzeżna równinna strefa Arakan. Należy ona do pacyficznego typu wybrzeży. Składa się z wąskiego równinnego pasa, rozszerzającego się nieco w swej północnej części w rejonie Akyab. W jej podstawach leżą osady trzeciorzędowe, przykryte cienszymi aluwiami rzek obfitujących w wodę, płynących z północy. Niewielkie złoża naftowe tego rejonu nie posiadają w chwili obecnej poważnego znaczenia gospodarczego.

Najważniejszą arterią wodną Birmy, z którą ściśle związana jest historia narodu, stanowi rzeka Irawadi /długość 2150 km/. Wielu autorów nazywa Birnę "krajem Irawadi". Rzeka Irawadi /co w języku tubylców oznacza "rzeka słoniowa"/, bierze swój początek w wysokogórskim rejonie na północy kraju, w wyniku połączenia się dwóch rzek Nmaj-Kha /"zła rzeka"/ i Mali-Kha /"wielka rzeka"/. Jej dorzecze obejmuje ponad 65% powierzchni kraju /412,000 km²/. Pierwotne zaludnianie i zagospodarowywanie Birmy szło dolinami Irawadi i jej dopływów. Corocznie wody Irawadi użyźniają swoimi aluwiami setki tysięcy hektarów ziemi. W jej delcie w chwili obecnej skupiona jest prawie 1/3 ogółu ludności kraju. Tu otrzymuje się około 70% ogólnej produkcji ryżu. Żegluga na Irawadi możliwa jest na odcinku 1450-1600 km. Najważniejszymi dopływami Irawadi są Shweli i Chindwin /żegluga na odcinku 520 km./.

Mniejsze znaczenie gospodarcze mają rzeki: Salwen /długości około 2500 km./, Sittang /560 km./, Kaladan /480 km./ i Wielki Tenaserim. Najważniejsze jezioro Birmy: Iule w południowej części Wyżyny Szanów, Indawgi w rejonie Myitkyina i Indaw w rejonie Katha.

Klimat Birmy należy do typu monsunowego. Zasadniczymi czynnikami, które klimat ten charakteryzują, są: wilgotny monsun południowo-zachodni /czerwiec-październik/ i suchy monsun północno-wschodni /listopad-maj/. Średnia temperatura roczna + 26°C. Temperatury najcieplejszego miesiąca /kwietnia/ 30-32°C, najchłodniejszego /stycznia/ 20-27°C. W rejonach górskich amplituda temperatury wzrasta /od + 30 do 4°C./; zdarzają się tam mrozy i opady śnieżne.

Rozkład opadów według poszczególnych rejonów i okresowość ich występowania w ciągu roku wykazuje dużą nierównomier-

ność. Przeważnie południkowy kierunek grzbietów górskich, wystawionych na działanie wilgotnych monsunów południowo-zachodnich, zapewnia obfitość opadów szczególnie ich stokom zachodnim, podczas gdy stoki wschodnie i równina środkowej Birmy, leżąca w "cieniu deszczowym" Arakan-Yoma, otrzymują ich znacznie mniejszą ilość.

Ogólnie biorąc Birma /za wyjątkiem pasa suchego/ należy do rejonów o wyjątkowej i wysokiej wilgotności. Średnia ilość opadów dosięga 2000 - 2500 m/m rocznie, maksymalna 6600 m/m /Tenasserim/, minimalna -- 500 m/m /pas suchy/.

W obecnych warunkach społeczno-ekonomicznych urodzajność pól Birmy w najwyższym stopniu zależy od monsunu południowo-zachodniego. Od pojawienia się jego we właściwym czasie, od regularnego przebiegu i pomyślnego zakończenia zależy dobrobyt setek tysięcy gospodarstw chłopskich.

Birma wyróżnia się wyjątkową różnorodnością świata roślinnego. Obok ogromnego bogactwa form miejscowych, reprezentowane są tutaj obficie gatunki roślin krajów sąsiednich: Indyj, Chin i półwyspu Malakka. W Birmie rośnie około 6000 gatunków roślin kwiatowych, do 700 gatunków orchidei, około 70 gatunków palm i bambusów, 21 gatunków magnolii, 8 gatunków drzew szpilkowych, i t.d.

Birma jest przeważnie krajem lesistym. Obszar pokryty lasami wynosi 360 tys. km², /56% ogólnej powierzchni/. Najcenniejsze z punktu widzenia gospodarki narodowej są drzewa t.zw. tekowce,^{1/} w eksploatacji i eksporcie, których Birma zajmuje pierwsze miejsce w świecie.

II.

Według danych spisu z 1941 r. ludność Birmy wynosiła 16824 tys. mieszkańców/ średnia gęstość około 25 ludzi na 1 km²/.

Zasadniczymi przyczynami niskiego przyrostu naturalnego ludności są: położenie kolonialne kraju, nędzna stopa życiowa większości ludności, częste epidemie i brak dostępnej obsługi

1/ Drzewo tekowe /teak/ o dużych liściach, przedstawia się bardzo okazale, dochodzi do wysokości 30-40 m., zrzuca liście w suchej porze roku. Drewno /ciężkie drzewo/ cechuje wyjątkowa wytrzymałość i jest używane w budownictwie okrętowym.

lekarskiej.

W Birmie śmiertelność wśród dzieci jest wyjątkowo wysoka /w r.1934 - 40% w wieku do 1 roku życia, a śmiertelność ludności miejskiej przewyższa 1,5 raza i tak już wysoką śmiertelność ludności wiejskiej. /Tabl. 1/.

Tłumaczy się to chronicznym niedożywaniem, wyjątkowym zagęszczeniem i anty-sanitarnymi warunkami życia ludności miejskiej. Rangun /Rangoon/ jest miastem, w którym gruźlica jest szczególnie silnie rozpowszechniona.^{1/} Jeżeli chodzi o ludność górską, to brytyjska polityka eksploatacjiⁱ przymusu skazała większą jej część na powolne wymieranie.

T a b l i c a 1^{2/}

Śmiertelność ludności miejskiej i wiejskiej
w okresie 1931-1936 r. na 1 tys. mieszkańców.

Lata	Ludność wiejska	Ludność miejska
1931	15,9	28,6
1932	16,6	28,8
1933	17,0	27,0
1934	19,0	30,0
1935	18,0	30,0
1936	19,4	30,4

Birma jest krajem rolniczym. Ludność wiejska wynosi 89% ogółu ludności. W okresie 1921-1931 liczba ludności miejskiej wzrosła do 224 tys. mieszkańców, czyli o 17%. Wzrost liczby ludności miejskiej w okresie 1901-1931 odbywał się głównie kosztem imigrantów z Indii. W tym samym czasie odpływ ludności miejscowej do miast proporcjonalnie zmalał.

W ten sposób od roku 1901 do 1931 procent ludności birmańskiej w składzie ludności miejskiej zmniejszył się z 67,5 do 58,6. Do tego przyczyniła się szczególnie kolonialna polityka imperializmu angielskiego, hamująca wszelkimi sposobami rozwój kadr narodowego proletariatu. Taka polityka była jeszcze ułatwiona przez to, że w sąsiedztwie znajdowały się

1/ J.L.Christian, Modern Burma, 1942, str. 156.

2/ Census of India, 1931, vol.XI, Burma, str. 39

setki tysięcy głodnych niewolników indyjskich, gotowych do zastąpienia robotników birmańskich za jeszcze nędzniejszą opłatą. W roku 1931 Birma liczyła 92 miasta z ogólną liczbą ludności miejskiej 1520 tys. /10%/. Największymi miastami są: Rangoon /Rangun/ /około 500 tys. mieszkańców w 1944 r./ - stolica i główne centrum przemysłowo i handlowo-komunikacyjne kraju, Mandalay /150 tys. mieszk./, Moulmein /70 tys. mieszk./

Pod względem ludnościowym w okresie przedwojennym Rangun przypominał raczej miasto indyjskie, niż birmańskie. Mieszkało w nim tylko 1/3 Birmańczyków, ponad 50% ludności pochodzenia indyjskiego, 7,5% Chińczyków, około 9% Europejczyków, głównie Anglików i inn. O pstrokacizmie składu etnicznego i skomplikowaniu wzajemnych stosunków narodowościowych świadczy fakt, że w Birmie wyróżnić można 136 rozmaitych miejscowych języków i dialektów, należących do różnych grup językowych. Oprócz tego w okresie przedwojennym różnymi językami i dialektami indyjskimi mówiło 1080 tys. mieszkańców, chińskimi 178 tys. osób, a językiem angielskim - około 27 tysięcy.

Kolonizatorzy angielscy zawsze podkreślali pstrokaciznę i skomplikowanie składu etnicznego Birmy i tym usprawiedliwiali konieczność zachowania i umocnienia swego panowania. Konflikty, sprowokowane na początku 1949 r. pomiędzy Karenkami i Birmańczykami miały potwierdzić prawidłowość tej "teorii".

Najliczniejszą grupą narodową w kraju są Birmańczycy /około 10 mil. ludzi, czyli około 67,5%/. Birmańczycy, należący do grupy narodów tybetańsko-mongolskich, nie są pierwotnymi mieszkańcami kraju; są oni wychodźcami z wysokogórskich rejonów wschodniego Tybetu i zachodnich Chin, którzy w upornej i długotrwałej walce rozbili kiedyś potężne państwo Monów. Ten wczesny okres historii Birmy /VI - II w. do nowej ery/ ukształtował się pod silnym wpływem materialnej i duchowej kultury Indyj.

Dalszymi poważnymi grupami etnicznymi są: Karennowie - 1340 tys. osób, Szańcy - 1 milj., Chinczy - 340 tys., Mońcy - 300 tys. Palaun-wa - 175 tys., Kaczynowie - 150 tys. osób.^{1/}

1/ Wszystkie dane odnoszą się do roku 1931.

Indyjska imigracja do Birmy, rozpoczęta w połowie ubiegłego wieku, osiągnęła bardzo znaczne rozmiary w latach 20-tych bieżącego stulecia. Oprócz indyjskich obszarników - absenteistów^{1/}, lichwiarzy - czettjarow^{2/} i kompradorów do Birmy co-rocennie przybywały setki tysięcy indyjskich kulisów i robotników rolnych. Ci ostatni znajdowali sobie głównie zatrudnienie w przemyśle, w górnictwie, w przemyśle naftowym, w kolejnictwie, na plantacjach kauczuku i herbaty, należących do angielskich kompanij monopolistycznych. Niewolnicze położenie indyjskich robotników - imigrantów, pozbawionych wszelkich praw, jest nie do opisanja. 80% wszystkich imigrantów indyjskich przechodziło przez Rangun. W latach przedwojennych Rangun był pod względem rozmiarów migracji jednym z największych portów świata /średnio corocznie imigrowało 320 tys. osób, emigrowało 250 tys. osób/.

Dzięki roli, jaką odgrywa religia buddyjska w rozszerzaniu początkowego nauczania, należy formalnie uważać poziom umiejętności czytania i pisania za stosunkowo wysoki /20%/.

Faktycznie nauczanie to sprowadza się głównie do umiejętności czytania pism świętych, elementarnej znajomości techniki pisania, a rzadko do znajomości czterech działań arytmetycznych i podstaw geografii. Natomiast bardzo niska jest znajomość czytania i pisania wśród ludności rejonów górskich, gdzie buddyzm nie jest tak bardzo rozpowszechniony.

III.

Anglia zagarnęła Birnę w ciągu XIX w. w wyniku trzech wojen /1824-1826, 1852 i 1885 r./.

Jednakże gospodarcze ujarzmienie kraju przez kapitalizm angielski rozpoczęło się o wiele wcześniej, zanim jeszcze Birna stała się formalnie kolonią angielską. W tym celu wykorzystano Indie. Birna, w miarę zagarniania poszczególnych jej prowincyj, stawała się swego rodzaju

1/ Absenteista - nieobecny, w Birnie - typ obszarnika, władającego olbrzymim majątkiem, żyjącego najczęściej w Indiach, który sam swojego majątku nie prowadzi. Oddawaniem jego majątku w dzierżawę kieruje zarządca i cała masa urzędników.

2/ Czettjarowie - kasta dziedzicznych indyjskich lichwiarzy, prowadzących swoją lichwiarską działalność już w ciągu kilku wieków. Nazwa wywodzi się od miasta Czettinad /w prowincji Madras/. W Birnie Czettjarowie zjawili się jeszcze w połowie przeszłego stulecia.

odskocznią /baza/, przyciągającą, nie mogącą sobie znaleźć miejsca indyjski kapitał przemysłowy i lichwiarski, przyciągającą elementy kompradorskie, biednych kulisów i urzędników państwowych.

W ten sposób ujarzmienie kolonialne Birmy i przekształcenie jej w obszerny rolniczo-surowcowy dodatek kapitalizmu angielskiego dokonywało się kosztem ludzkich i materialnych środków narodu indyjskiego. Etapy tego procesu są następujące:

Stworzonej przez Anglików w latach 60-tych ubiegłego wieku gorączce ryżowej towarzyszyła niesłychana grabież majątków ziemskich, które stały się źródłem niepowstrzymanej spekulacji i bogacenia się skarbu angielskiego. Równocześnie Birma stała się ważną bazą żywnościową dla samej Anglii i największym w świecie eksporterem ryżu. Handel ryżem znajdował się całkowicie w rękach kompanij angielskich.

Aby przyspieszyć zagospodarowanie opuszczonych dóbr ziemskich w Dolnej Birmie, stworzenie koniecznej opory społecznej i umocnienie swego panowania, kolonizatorzy angielscy po mistrzowsku obsadzili wielkie latyfundia, wykorzystując w tym celu indyjskich obszarników - absenteistów i lichwiarzy - czet-tjarów. W ręku tych ostatnich /kosztem gwałtownego wywłaszczenia chłopstwa birmańskiego /na krótko przed drugą wojną światową znajdowało się 75% najlepszych ziem w głównych okręgach ryżowych Dolnej Birmy. Równocześnie odbywało się grabienie bogactw mineralnych i leśnych kraju.

Od końca XIX do początku XX wieku, kiedy "wywóz kapitału w odróżnieniu od wywozu towarów, nabiera szczególnie wielkiego znaczenia"^{1/}, ~~XIXXX~~ Birma staje się poważnym terenem lokaty kapitału anglo-indyjskiego. Najważniejsze gałęzie gospodarki przechodzą pod niekontrolowane panowanie kompanij angielskich.

Administracyjne przymusowe włączenie Birmy w skład Indyj Brytyjskich, jako jednej z prowincyj /1 marca 1886 r./ nie mogło być usprawiedliwione ani względami narodowymi, ani historyczną przeszłością narodów, zamieszkujących te kraje, a dokonane zostało jedynie w celu umocnienia panowania politycznego

1/ W.I.Lenin, Dzieła, wyd.4. t. 22, str.253.

Anglii zarówno w Indiach, jak i w Birnie.

Kapitaliści angielscy, skoncentrowawszy w swym ręku podstawowe gałęzie gospodarki Indyj, przeszkadzali kapitałowi indyjskiemu i nie dawali mu możliwości lokaty wewnątrz swego kraju. Przez ułatwienie ^{dostępu} temu kapitałowi do gospodarki birmańskiej, Anglia zmniejszyła opór pewnej części indyjskiej burżuazji narodowej i obszarników-lichwiarzy przeciwko jej panowaniu w Indiach. Przyłączywszy Birnę do Indyj, Anglia umiała wykorzystać znajdujący się tam tani aparat urzędniczy dla rządu Birny. Wszystkie te przyszłe elementy eksploatorskie w Birnie były tą oporą społeczną, która miała ułatwić kolonialne ujarznienie narodu birmańskiego przez imperializm angielski. Droga utrzymania i rozniecania waśni narodowych pomiędzy Birmańczykami a Indusami, Anglikom niejednokrotnie udawało się unikać skierowania przeciwko nim ostrza walki narodowo-wyzwoleńczej, gdyż zewnętrznie można było odnieść wrażenie, że winę za całą nędzę mas pracujących Birny ponoszą nie najeźdźcy angielscy, lecz Hindusi.

Na podstawie konstytucji indyjskiej 1935 r. Birna została z dniem 1 kwietnia 1937 r. oddzielona od Indji i stała się "samodzielną" kolonią angielską. Na decyzję tę wpłynęły następujące czynniki:

- a/ W okresie, kiedy Birna wchodziła w skład Indyj, pozycje gospodarcze kapitału indyjskiego bardzo silnie wzmocniły się. Gospodarka Birny stała się w ogromnej mierze zależną od rynku indyjskiego /Indie pochłaniały około 60% eksportu birmańskiego i dawały około 50% wszystkich towarów importowanych przez Birnę/. Jeżeli pod koniec ubiegłego wieku i w pierwszych dziesięcioleciach obecnego wieku Anglia prawie że monopolistycznie zaopatrywała Birnę swoimi wyrobami bawełnianymi, to poczynając od lat dwudziestych towary angielskie były wypierane przez tańsze tkaniny indyjskie.
- b/ Kiedy imperialiści angielscy włączyli Birnę w skład Indyj, mieli oni na uwadze konieczność kolonialnego zagospodarowania kraju przy pomocy i kosztem materialnych i ludzkich rezerw Indyj. Po "wypełnieniu" tego zadania kolonizatorzy angielscy nie chcieli już dłużej dzielić korzyści ze swoją indyjską agenturą - kompradorami, obszarnikami, lichwiarzami

i postanowili wyłącznie sami eksploatować naród birmański i bogactwa naturalne kraju.

c/ Niewolnicze warunki życiowe większości narodu birmańskiego doprowadziły do wzmocnienia ruchu wyzwolenczego /wielkie powstania chłopskie lat 1930-1932, 1938 r./. Ten ruch narodowo-wyzwolenczy narodu birmańskiego znajdował się pod bardzo silnym wpływem ruchu wyzwolenczego narodu indyjskiego. Przez oddzielenie Birmy od Indji imperializm brytyjski miał nadzieję izolować i osłabić jedność ruchu narodowo-wyzwolenczego tych narodów i w ten sposób umocnić swoje panowanie we wspaniałych koloniach.

d/ Birma graniczy z Chinami. Już w tych latach /1927-1933/ południowe prowincje Chin opanowane były przez silny ruch antyimperialistyczny i antykuomintangowski. Ruch wyzwolenczy narodu chińskiego wywierał silny rewolucjonizujący wpływ na wszystkie narody kolonialnego wschodu. Jednym z ważnych zadań imperializmu angielskiego było stworzenie swego rodzaju buforu birmańskiego i izolowanie Indji od rewolucji chińskiej.

Imperializm angielski, zamieniając Birnę w oddzielną kolonię, troszczył się najmniej o narodowe interesy narodu birmańskiego. Naród birmański nic na tym nie skorzystał. Zato imperializm angielski wzmocnił chwilowo swoje monopolistyczne panowanie w kraju.

W związku z drugą wojną światową na Birnę zwrócono szczególną uwagę w planie obrony brytyjskich posiadłości kolonialnych w Indiach. Birna była uważana przez Anglików jako druga linia obrony Indji /pierwszą linią był Singapore/. Ale dążenie imperialistów angielskich do zachowania i umocnienia swojego panowania na Wschodzie stanowiło główną przeszkodę na drodze mobilizacji wszystkich sił narodu birmańskiego i innych narodów Azji do walki z agresją japońską mimo, że wkład ich sił w rozgromienie imperializmu japońskiego był dość duży.

W rezultacie więcej niż trzyletniej gospodarki okupantów japońskich najsilniej ucierpiało rolnictwo birmańskie. Powierzchnia uprawy ryżu zmniejszyła się o 50%. Zbiór ryżu w latach 1925-1946 wynosił tylko 2,7 mil. ton, czyli 38,5%

zbiorów przedwojennych. Pogłowie bydła roboczego zmniejszyło się o 50% - z 6 milionów do 3 milionów głów. Silnie ucierpiał przemysł górniczy i naftowy. Całkowitej dezorganizacji uległ obrot pieniężny.

Imperializm angielski przerzucił główny ciężar wojny z japońskimi najeźdźcami w południowo-wschodniej Azji na barki narodów indyjskiego i birmańskiego. Kosztem jeszcze większej eksploatacji narodu birmańskiego i bogactw kraju, kolonizatorzy angielscy próbują przywrócić przedwojenne panowanie swoich monopolii w gospodarce Birmy. Drugie, nie mniejsze niebezpieczeństwo zagroziło narodowi birmańskiemu ze strony imperializmu amerykańskiego.

Po zakończeniu wojny, tenże, ~~tenże~~ pod hasłem jedności interesów anglo-amerykańskich, stawia sobie za cel ekonomiczną, polityczną i wojskową infiltrację do krajów imperium brytyjskiego, w tej liczbie również do Birmy, będącej formalnie państwem "niepodległym". Kolonizatorzy angielscy, którzy nie są w stanie poradzić sobie sami z ruchem narodowo-wyzwolenicznym narodu birmańskiego, dążąc do umocnienia swego panowania w kraju, gotowi są odstąpić imperialistom amerykańskim część swoich zysków.

Od dłuższego czasu w Birmy działają liczne amerykańskie misje baptystów, spełniając w głównej mierze funkcje wywiadowcze amerykańskich kompanij monopolistycznych. Opublikowane w czasie wojny i po jej zakończeniu w Stanach Zjednoczonych książki i artykuły na temat gospodarki Birmy, zagranicznych lokat, i.t.d., częściowo oburzają się na rabunkowe metody rządzenia kolonizatorów angielskich w kraju, lecz jednocześnie stanowią pośrednio swego rodzaju ideologiczne uzasadnienie ewentualnego wzmocnienia ^{i politycznej} ekonomicznej/ekspansji amerykańskiej do Birmy.

Jeszcze w przededniu wojny, kiedy decydującą rolę odgrywały kompanie angielskie. birmańską naftą zainteresowała się amerykańska "Shocon Vacuum Company". Natomiast po wojnie aktywną działalność rozwinęła "Standard Oil Company of New York", która została włączona do wspólnego towarzystwa, zajmującego się eksploatacją birmańskich bogactw naftowych. Są dane, pozwalające przypuszczać, że odkryte niedawno w Birmy złoża "atomowego surowca", - rud uranu i toru - spowodują również zainteresowanie kompanij amerykańskich.

W wyniku porozumienia, podpisanego pomiędzy rządami Stanów Zjednoczonych i Birmy, od roku 1947 miała rozpocząć swoją działalność amerykańska kompania komunikacyjno-lotnicza.

Mamy dane przypuszczać, iż imperialiści amerykańscy, pilnie ~~szukają~~ ^{śledzący} wypadki polityczne w Birmie, dostarczają rządowi Tekin-Nu w coraz większych ilościach broń dla stłumienia ruchu narodowo-wyzwoleńczego narodu birmańskiego.

Są ^{to} tylko niektóre fakty, charakteryzujące ekspansję amerykańską w Birmie. Stuletnie rabunkowe rządy kolonizatorów angielskich w kraju, nowa groźba ze strony imperializmu amerykańskiego zdradziecka rola elementów feudalnych i ugodowej części burżuazji narodowej - wszystko to do najwyższego stopnia wyczerpało cierpliwość narodu birmańskiego, który z bronią w ręku postanowił wywalczyć sobie wolność narodową i niepodległość. O tym nieco dokładniej mówić będziemy niżej.

Na podstawie umowy angielsko-birmańskiej z dnia 17 października 1947 roku, weszło z dniem 4 stycznia 1948 r. w życie prawo o odłączeniu się Birmy od Imperium Brytyjskiego i powstaniu formalnie niepodległego państwa pod nazwą "Republika Związku Birmańskiego". W skład Związku Birmańskiego weszły: Birma właściwa, górskie okręgi /Cachin/ i /Chin/, powstała w r. 1922 "Federacja księstw Szan", składająca się z 6 księstw północnych i 35 południowych, oraz trzy księstwa Kareni.

Skrajne zacofanie i oderwanie ludności rejonów górskich, sprzedajność miejscowych rodów i feudalnych książąt - wszystko to szeroko wykorzystuje imperializm angielski dla rozplania wszelkiego rodzaju ruchów separatystycznych, dla rozdrobnienia terytorium Birmy i jeszcze większego uciskania zamieszkujących ją narodów.

Szczególność aktywność rozwinęli Anglicy wśród Karenów. Na początku 1949 r. niektórzy przywódcy Karenów, wypełniając instrukcje wywiadu angielskiego, pod pretekstem, że rząd centralny w Rangunie nie jest w stanie uporać się z "niebezpieczeństwem komunistycznym", wywołali powstanie zbrojne i zażądali stworzenia niezależnego państwa kareńskiego.

W styczniu 1949 r. Karennowie zaczęli zbliżać się do stolicy - Rangun i odcięli ją od północno-wschodnich rejonów kraju. W kraju z woli angielskich kolonizatorów, nastąpił chaos gospodarczy i polityczny. W styczniu 1949 r. rząd Birmy zmuszony był zgodzić się na stworzenie separatystycznego państwa Karenów - nowej angielskiej kolonii i cytadeli w rozdrobnionej Birmie^{1/}.

Obecnie Birma jest formalnie państwem parlamentarnym. Na czele państwa stoi prezydent, a na czele rządu przedstawiciel imperializmu angielskiego, prawicowy socjalista Takin-Mu.

IV.

Charakterystyczną cechą współczesnego oblicza Birmy jest prawie niepodzielne panowanie w podstawowych gałęziach gospodarki kapitału zagranicznego, głównie angielskiego oraz indyjskiego.

Już wiele dziesięcioleci w Birmie prowadzi swoją rabunkową gospodarkę pięć wielkich kompanij angielskich, dla których Birma z jej ogromnymi i prawie nie eksploatowanymi bogactwami naturalnymi stanowi prawdziwe złote dno, swego rodzaju kraj Eldorado. Monopolistyczna eksploatacja narodu birmańskiego przynosiła tym kompaniom niesłychane dochody. Kompaniami tymi są:

- 1/ Kompania braci Steel, którzy faktycznie są niekoronowanymi królami Birmy. W jej rękach spoczywa cały handel zagraniczny ryżem, młyny ryżowe, składy i magazyny, transport ryżu. Posiada ona również zakłady oczyszczania bawełny i fabryki bawełniane, elektrownie, koncesje leśne i plantacje kauczuku. Zyski kompanii w okresie przedwojennym dochodziły do 450%. Jej przewodniczący, John Tate, był członkiem senatu birmańskiego, odgrywa ważną zakulisową rolę w wyznaczaniu kursu politycznego obecnych kół rządzących Birmy.
- 2/ Burma-Oil Company stanowi jedną z filij Royal Dutch-Shell. Ogólny kapitał tej kompanii wynosi około 27 mil. funtów szterlingów. W jej ręku koncentruje się 75% wydobywania i 85% przeróbki ropy. Żadne przedsięwzięcie polityczne, eko-

1/ A. Leonidow - cyt. dzieł. str. 9.

onomiczne i wojenne władz kolonialnych w Birmie nie zostało dokonane bez sankcji tej kompanii.

- 3/ Bombajsko-birmańska korporacja handlowa, kontrolowana przez wielki londyński dom handlowy "Bracia Wallace". Kompania ta, zajmująca pierwsze miejsce w świecie w światowej dostawie drzewa tekowego, odgrywa decydującą rolę w rabunkowej eksploatacji birmańskich lasów tekowych.
- 4/ Korporacja Birmańska. W ręku tej kompanii skocentrowana jest eksploatacja ogromnych bogactw kolorowych i rzadkich metali, w szczególności wielki ołowiano-cynkowy kombinat /11 tys. robotników/, Baldwin-Nantu. Kapitał zakładowy tej kompanii wynosił 13,5 mil. funtów szterlingów.
- 5/ "Irawadi flotilla Company". Kompania ta rozporządzała 600 rzecznyymi towarowymi i pasażerskimi statkami, kursującymi po Irawadi i innych rzekach kraju. Posiada ona również stocznie i warsztaty remontowe okrętów, łuszczarnię ryżu, tartaki i warsztaty mechaniczne. Ogólny jej kapitał wynosi około 3 mil. funtów szterlingów.

Ogółem zagraniczne lokaty kapitałów w Birmie przed drugą wojną światową wynosiły około 160 mil. funtów szterlingów. Co-roczone dochody samych tylko towarzystw górniczych i handlowych dosięgały sumy 18-20 mil. funtów szterlingów.^{1/}

Imperializm brytyjski dąży do zachowania i narzucenia gospodarce birmańskiej najbardziej zacofanych form stosunków produkcyjnych. Do tej pory poziom gospodarki w rejonach górskich jest niezwykle niski. Ludność nie zerwała tam jeszcze całkowicie ze stosunkami rodowymi; feudalne stosunki zachowały się jeszcze w równinnych rejonach kraju. Wszystko to istnieje równolegle z kapitalistycznymi formami eksploatacji narodu birmańskiego przez wielkie angielskie kompanie monopolistyczne.

Charakterystyczną cechą struktury gospodarczej Birmy jako kraju kolonialnego jest silna przewaga rolnictwa nad przemysłem. Rolnictwo wraz z gospodarką leśną daje środki utrzymania 80-85% ludności kraju. Ten kolonialny i rolniczy charakter gospodarki birmańskiej bardzo jaskrawo uwidacznia się w strukturze jej handlu zagranicznego. Artykułami eksportowymi Birmy

1/ H. Callis. Foreign Capital in South-East Asia. N.-York, 1942 str. 94.

przed wojną /na ogólną sumę 45 mil. funtów szterlingów/ były ryż, drewno tekowe, nafta, metale i inne. Artykułami importowanymi /na ogólną sumę 17 mil. funtów szterlingów/ były tekstylia i inne artykuły przemysłowe.

Jeżeli chodzi o kierunek handlu zagranicznego, to 85 % birmańskiego eksportu i 74 % jej importu przypadało na kraje Imperium Brytyjskiego, wśród których pierwsze miejsce zajmują Indie /względnie 57% i 50%/.

V.

System kolonialny i polityka Anglików, przeciwna uprzemysłowieniu kraju, hamowały rozwój sił produkcyjnych i doprowadziły do takiego stanu, że rolnictwo stanowi dla ogromnej większości ludności nie tylko zasadnicze, ale i jedyne źródło nędznego utrzymania.

W okresie przedwojennym ponad 70% ogółu ludności zatrudnione było bezpośrednio w rolnictwie i gospodarce leśnej. Jeżeli jednak wziąć pod uwagę transport ryżu, jego łuszczenie, liczne warstwy handlowo-pośrednicze, żyjące kosztem rolnictwa, to stanie się jasnym, że rolnictwo jest źródłem utrzymania dla 80-85 % ludności kraju.

O decydującej roli rolnictwa w gospodarce Birmy świadczy fakt, że około 40 % wartości całego eksportu birmańskiego stanowi jeden tylko ryż.

W latach 1939-1940 z ogólnej wartości eksportu, wynoszącej 40,5 mil. funtów szterl. wartość ryżu wynosiła 18 mil. funtów szterl.

Stosunki agrarne w Birmie są nadzwyczaj skomplikowane. Birma, jako rejon pograniczny Indyj, zaliczona została przez Anglików do rejonów panowania systemu bezterminowych drobnych arendatorów /Ryotware/, tej, według wyrażenia Marksa, karykatury własności chłopskiej. Ale nawet angielscy burżuazyjni uczeni zmuszeni byli stwierdzić, że obecnie nie mniej niż 85% całej powierzchni uprawnej dolnej Birmy /zasadniczy rejon rolniczy kraju/ znajduje się w rękach wielkich obszarników i lichwiarzy, w szczególności w rękach obszarników - absenteeistów i lichwiarzy - czettjarów. Zagospodarowaniu ziem kolonialnej Birmy i przejściu na system gospodarki towarowej nie

towarzyszyła konsekwentna likwidacja stosunków dokapitalistycznych, lecz przeciwnie, towarzyszyło temu narzucanie i utwierdzenie tych przeżytków. Do starej, feudalnej własności ziemskiej, która w znacznej mierze ocalała i zachowała się pod panowaniem angielskim, doszła nowa, wielka własność ziemska, stworzona już przy bezpośrednim poparciu angielskiej administracji kolonialnej. Powstała ona głównie drogą skupywania działek, należących do biednych chłopów przez indyjskich i miejscowych obszarników i lichwiarzy oraz drogą zagarnięcia ogromnych obszarów ziemskich na skutek niemożliwości spłacania przez chłopów długów hipotecznych.

Zadłużenie chłopów birmańskich u samych tylko lichwiarzy indyjskich określa się obecnie ogromną sumą 47 mil. funtów szterl.

Stosunki agrarne w okresie przedwojennym nie były jednolite w poszczególnych rejonach. W Dolnej Firmie w roli głównej eksploatatora występowała obszarnek - absenteista i lichwiarz czettjar, głównie pochodzenia indyjskiego. Im przeciwstawiała się liczna, żyjąca w nędzy klasa dzierżawców, zmuszona oddawać część swoich zbiorów za dzierżawę, narażona na wyjątkowo okrutne przedkapitalistyczne formy eksploatacji. Wysokość czynszu dzierżawnego /wnoszónego głównie w naturze/ przewyższała 50% zbiorów. W Dolnej Birmie walka o reformę rolną zawsze była połączona z walką narodowo-wyzwoleńczą, z walką o wypędzenie z kraju indyjskich obszarników, lichwiarzy i ich imperialistycznych popleczników - kolonizatorów angielskich.

W Górnej Birmie główną siłą eksploatatorską jest miejscowy obszarnek, prowadzący bezpośrednio sam swoje gospodarstwo. Jemu przeciwstawia się drobny chłop, właściciel karłowatego gospodarstwa.

W przybliżeniu wyobrażenie o rozmiarach chłopskiej własności ziemskiej oddzielnie w Birmie Dolnej i Górnej daje nam Tablica 2.

T a b l i c a 2

Rozmieszczenie gospodarstw chłopskich według rozmiarów użytkowania ziemi w ha /w % całości/ ^{1/}

	Poniżej 2	2-4	4-8	8-20	poniżej 20	Razem
Firma Dolna	55	15	15	11	4	100
Firma Górna	62	20	12	5	1	100

^{1/} "Evidence taken in Burma", 1928. vol. XII, str. XXVIII.

Według danych A. Leonidowa ^{1/} w październiku 1948 r. parlament birmański przyjął projekt ustawy o nacjonalizacji własności ziemskiej ponad 50 akrów. Jednakże obszarnicy i lichwiarze hinduscy natychmiast zażądali "sprawiedliwego odszkodowania" w wysokości nie mniejszej niż 900 mil. rupij. To żądanie znalazło poparcie ze strony hinduskiego rządu Neru, a koła rządzące Birmy, wypełniające wolę imperializmu angielskiego, nie chcą doprowadzić do konfliktu z Indiami, tym bardziej, że Indie pochłaniają prawie połowę eksportu birmańskiego.

Położenie kolonialne kraju, głębokie przeżytki feudalizmu, nędza mas chłopskich - wszystko to spowodowało skrajną ekstensywność i niski poziom techniczny rolnictwa. Brak pomocy ze strony rządu i troski o rozszerzenie systemu nawadniania, wybudowanie wałów ochronnych przed często powtarzającymi się powodzią, czyni rolnictwo bezwładnym w walce z żywiołowymi siłami przyrody. Katastrofalna powódź, jaka nawiedziła kraj w roku 1947, wyrządziła ogromne szkody zasiewom na powierzchni mniej więcej 1 mil. ha. Takiej powodzi Birma nie widziała już od 150 lat.

Dominującą rolę w rolnictwie Birmy odgrywa uprawa roli. Hodowla zwierząt, jako oddzielna gałąź gospodarki, prawie że nie istnieje. Z upraw największe znaczenie ma uprawa kultur spożywczych /96,2% powierzchni uprawnej/, głównie ryżu /66,5%/. Natomiast uprawa kultur technicznych /sezam, orzech ziemny, bawełna, tytoń, kauczuk, trzcina cukrowa i t.d./ zajmuje bardzo skromne miejsce /3,8%/. Urodzajność zasadniczej kultury rolnej w Birmy - ryżu na przestrzeni szeregu dziesięcioleci wogóle nie wzrosła. Jest ona albo stała, albo w niektórych latach nawet spada.

Panowanie angielskie doprowadziło do jednostannej i zwyrodniałej specjalizacji rolnictwa birmańskiego - do monokultury ryżu. Pod jego uprawę, jak mówiliśmy, zajęto 66,5% ogólnej powierzchni uprawnej kraju / w Dolnej Birmy 90%/. Taka specjalizacja, co przyznają nawet burżuazyjni autorzy, czyni całą gospodarkę birmańską niestałą i zależną od kaprysów rynków zagranicznych.

^{1/} Czasopismo "Nowoje Wremia", 1949, Nr 7, str. 7-8.

W okresie przedwojennym Birma była krajem eksportującym największe ilości ryżu w świecie; w roku 1936 dostarczyła ona 45% światowego eksportu ryżu. Ogólna powierzchnia zajęta pod uprawę ryżu na świecie wynosiła 80mil.ha, z czego na Birnę przypadała ponad 5 mil., czyli 6% ogólnej powierzchni uprawnej świata.

Przedwojenna wysoka podaż birmańskiego rolnictwa /60% ogólnych zbiorów/ bynajmniej nie była dowodem jego wysokiego poziomu i dobrobytu mas chłopskich, lecz bezpośrednim wynikiem półgłodnej egzystencji, wstrząsającej nędzy i ogromnego zadłużenia chłopów u obszarników i lichwiarzy.

VI.

Panowanie angielskie doprowadziło do ogólnego upadku domowego przemysłu i rzemiosła. Upadły stare centra miejskie wewnętrznych rejonów kraju /Mandalay, Amarapur, Awa i inne/. Tak n.p. ludność byłej stolicy Birmy Mandalay zmniejszyła się w r.1931 ze 170 tys. mieszkańców do 135 tys.

W krajach Europy zachodniej likwidacji przedkapitałistycznych form produkcji towarzyszył rozwój nowoczesnego kapitalistycznego przemysłu maszynowego. Ale w Birnie, jak zresztą w innych koloniach, powstanie przemysłu maszynowego w miejsce zrujnowanych gałęzi nie odpowiadało interesom angielskiego kapitału przemysłowego, a co za tym idzie i kapitału finansowego.

Jednakże konieczność rozszerzenia produkcji ważnych surowców przemysłowych i żywnościowych zmusiła kolonizatorów angielskich do zbudowania szeregu gałęzi przemysłu kolonialnego. To leży u podstaw t.zw. "twórczej" roli imperializmu angielskiego w Birnie.

Kolonialny charakter przemysłu birmańskiego wyraźnie zaznacza się w jego strukturze: 2/3 wszystkich przedsiębiorstw przemysłowych stanowią młyny ryżowe, zatrudniające prawie 50% wszystkich robotników przemysłu objętego statystyką. Na drugim miejscu pod względem liczby zatrudnionych robotników stoi przemysł górniczy /nafta, metale kolorowe, wolfram/. Za tymi gałęziami kroczy gospodarka leśna, oczyszczanie bawełny i inne. Ważną cechą charakterystyczną birmańskiego przemysłu jest jego sezonowy i półsezonowy charakter. Przeważająca część przemysłu jest nastawiona na eksport i znajduje się w rękach kapitału

zagranicznego, głównie angielskiego. Natomiast kapitał narodowy reprezentują przeważnie drobne zakłady, zajmujące się oczyszczaniem ryżu i bawełny.

W przemyśle górniczym na pierwszym miejscu stoi wydobycie nafty, dochodzące w latach przedwojennych do 1-1,1 mil. ton rocznie. Zasadniczymi ośrodkami produkcji nafty są Yenangyaung /Yenangyaung/ i Singu. W kombinacie ołowiano-cynkowym Baldwin - Namtu Birmańska korporacja wytapiała do drugiej wojny światowej 80 do 90 tys. ton ołowiu i otrzymywała 50 - 65 tys. ton koncentratu cyny, około 200 ton srebra i niektóre inne metale.

Na wybrzeżu Tenasserimskim i w rejonie Kauchi /księstwo Karenni/ kompanie angielskie wydobywały około 8,3 tys. ton wolframu /1941/ i 6,1 tys. ton cyny /1940 r./. Po Chinach, Birma jest jednym z największych światowych producentów wolframu. Surowce mineralne w ogólnym eksporcie Birmy w r. 1948 stanowiły około 38%.

W Birmie było 100 do 110 tys. robotników przemysłowych, nie licząc robotników zatrudnionych w przemyśle kapitalistycznym domowym i licznej rzeszy robotników rolnych.

VII.

W transporcie Birmy, podobnie jak w innych dziedzinach, znajduje swoje odbicie polityka imperializmu brytyjskiego, nastawiona na kolonialną eksploatację i ujarzmienie narodu birmańskiego z jednej strony i na całkowitym hamowaniu rozwoju sił produkcyjnych z drugiej.

W przeciągu prawie półwiecza /1824-1869/ panowania angielskiego w nadmorskich prowincjach Birmy nie wybudowano w ogóle żadnych urządzeń transportowych.

Jednak ze względu na zbrojną okupację wewnętrznych rejonów kraju i na konieczność ich "uspakajania" i gospodarczego opanowania, kolonizatorzy angielscy zmuszeni byli przedsięwziąć na niewielką skalę budowę dróg kolejowych. Nawet burżuazyjni autorzy przyznają, że bezdroża są najważniejszą przeszkodą na drodze rozwoju sił produkcyjnych kraju. Tak ważne rejony gospodarcze jak Arakan i Tenasserim, zagarnięte przez Anglię jeszcze w roku 1826, do niedawna nie miały ani jednego kilometra dróg kolejowych. Birma zmuszona była importować indyjską pszenicę, ziemniaki i inne produkty, podczas gdy ogromne możliwości pro-

dukcyjne rolnictwa księstw sąsiadnych, na skutek bezdroży, nie były wykorzystane. Niejednokrotnie pszenica i inne produkty rolne gniły w rejonach księstw Szań, a ludność rejonów, nawiedzanych przez suszę, głodowała na skutek braku transportu,

O izolacji kraju pod względem komunikacyjnym świadczy fakt, że do czasu drugiej wojny światowej Birma nie miała połączenia kolejowego z żadnym z krajów ościennych.^{1/}

Największe znaczenie posiada transport rzeczny. Natomiast sieć dróg kolejowych w Birmie /3300 km/ jest tak rzadka, że nie obsługuje nawet najważniejszych ośrodków wydobywania ropy naftowej Jenangyaung i Singu.

Zarówno transport rzeczny jak i kolejowy stanowił ważną dziedzinę lokaty angielskiego kapitału i był narzędziem dodatkowego ograbiania narodu birmańskiego. Szczególnie birmańskie drogi kolejowe przynosiły kolonizatorom angielskim ogromne zyski.

W całej Birmie, której obszar jest dwa razy większy niż obszar wysp brytyjskich, było mniej szos niż na przedmieściach Londynu. Polityka władz kolonialnych w stosunku do kołowych dróg komunikacyjnych uwarunkowana była tym, iż angielskie towarzystwa transportowe obawiały się konkurencji transportu samochodowego z transportem kolejowym i wodnym.

Dostarczanie ogromnych mas surowca do ośrodków portowych /Rangoon, Moulmein, Bassein i inn./ i obsługiwanie handlu zagranicznego dokonywane jest głównie nowoczesnymi środkami transportowymi. Natomiast łączność wewnętrzna pomiędzy poszczególnymi rejonami zabezpieczona jest bardzo prymitywnymi środkami transportowymi. W stolicy kraju, Rangunie, do drugiej wojny światowej było 7000 ryksz i 8000 taczkarzy.

^{1/} W czasie drugiej wojny światowej Japończycy, w celu ułatwienia sobie transportu, zbudowali drogę kolejową /450 km długości/, rozpoczynającą się na stacji Bampang /Siam/, 87 km na zachód od Bangkok i kończącą się na stacji Tana-Besar /Birma/, 48 km. na południe od Moulmein.

Dnia 1 czerwca 1948 r. rząd Takin-Nu podpisał umowę o nacjonalizacji "Irawadi Flotilla Company". Już 17 czerwca Bevin wystąpił w Izbie Gmin z mową, zawierającą prośbę "zmiany polityki" rządu angielskiego w stosunku do Birmy. Kilka tygodni później w Birmy wybuchło zbrojne powstanie Karenów, sprovokowane przez wywiad angielski i skierowane przeciwko centralnemu rządowi birmańskiemu.

VIII.

W znanej nam literaturze dotyczącej gospodarki Birmy, nie ma żadnej pracy, w której byłyby przeprowadzone próby gospodarczej rejonizacji kraju.

Jednakże przy studiowaniu gospodarki Birmy można ustalić pewne wewnętrzne różnice gospodarcze. Są one uwarunkowane rozwojem historycznym, różnym stopniem przenikania kapitalizmu oraz wynikającymi stąd różnicami wpływów przedkapitalistycznych stosunków produkcyjnych na gospodarkę tego czy innego regionu, uwarunkowane różnicami specjalizacji produkcyjnej.

Trzeba również wziąć pod uwagę tę okoliczność, że Birma jest krajem wielonarodowościowym. Losy historyczne poszczególnych elementów narodowych były bardzo różne. Różny jest również i współczesny poziom gospodarczy n.p. Birmańczyków z jednej strony i Szańczyków, Karenów, Kacżynów z drugiej. Dlatego podczas wydzielenia poszczególnych rejonów bierze się pod uwagę również skład narodowościowy ludności, gdyż z nim wiążą się określone różnice zwyczajów związanych z twórczością i formami gospodarki.

Jeżeli weźmiemy wszystko to pod uwagę, możemy w pewnym przybliżeniu wydzielić pięć regionów gospodarczych.

1/ Region Dolnej Birmy /okręgi Irawadi, Pegu, Arakan i Tonasserim/.

Omawiany region może być jaskrawym przykładem zwyrodniałego rozmieszczenia gospodarki, powstałej w Birmy pod wpływem panowania imperializmu angielskiego w kraju.

1/ Albowiem ogromne bogactwa surowcowe, skoncentrowane są głównie w wewnętrznych rejonach kraju i w minimalnym stopniu w rejonach nadmorskich.

Od najdawniejszych czasów centrum życia gospodarczego i politycznego kraju była ~~Kokox~~ Birma północna i środkowa, lecz nigdy jej regiony nadmorskie. Jeszcze do połowy XIX wieku regiony nadmorskie były bardzo rzadko zaludnione, nie zagospodarowane i stanowiły najbardziej zaniedbane prowincje kraju.

To nadmorskie położenie z jednej strony, a z drugiej ogólne zacofanie kraju uczyniły Dolną Birnę objektem pierwszych i najwścieklejszych ataków kolonizatorów europejskich na niepodległość narodu Birmańskiego, a w końcu objektem bezpośrednich zaborów terytorialnych ze strony imperializmu angielskiego. Panowanie brytyjskie doprowadziło do przekształcenia tego obszaru w najważniejszy rejon gospodarczy, przy zachowaniu ogólnego kolonialnego zacofania kraju. Tego wszystkiego dokonywano bez uwzględnienia zarówno warunków historycznych, jak i naturalnych warunków geograficznych^{1/} kosztem zniszczenia sił wytwórczych wewnętrznych rejonów kraju.

Współczesne życie gospodarcze tego niegdyś rzadko zaludnionego kraju ukształtowało się w znacznej mierze pod wpływem dużego napływu imigrantów z górskich rejonów górnej Birmy i Indii. Zaludnieniu i zagospodarowaniu tego obszaru towarzyszyło wyniszczenie olbrzymich bogactw leśnych i silna zmiana jego naturalnego oblicza. Bezpośrednie następstwa tego są katastrofalne powodzie i silna erozja gleb /gruntu/.

Stosunki agrarne, jakie się tutaj wytworzyły, szły w dwu kierunkach - z jednej strony w kierunku koncentracji ogromnych obszarów ziemskich w rękach obszarników - absenteistów i lichwiarzy - czettjarów /głównie pochodzenia indyjskiego/, a z drugiej do wywłaszczania chłopów, przy czym jedną z charakterystycznych cech jest tutaj, jak o tym wspominaliśmy wyżej, fakt, że wielka obszarnicza własność ziemska absolutnie nie jest równoznaczna z wielkimi gospodarstwami rolnymi. Władanie ziemią obszarnika - absenteisty łączy się z zacofaną gospodarką zupełnie pozbawionego ziemi i małorolnego dzierżawcy - producenta, wyzyskiwanego niezmiernie silnie przy pomocy przedkapitalistycznych form wyzysku w rodzaju renty produktowej i inn.

^{1/} Albowiem ogromne bogactwa surowcowe, skoncentrowane są głównie w wewnętrznych rejonach kraju i w minimalnym stopniu w rejonach nadmorskich.

Tym niemniej elementy kapitalistycznych stosunków produkcyjnych ujawniają się w tym rejonie bardziej jaskrawo niż w innych częściach kraju. W rolnictwie przejawiają się one w stosunkowo szerokim stosowaniu najemnej siły roboczej w gospodarstwach obszarowych i we wzroście kułactwa na wsi. Widać tu również znacznie wyższą podaż produkcji rolnej.

Należy podkreślić, że kwestia agrarna, występująca wyjątkowo ostro w całym kraju, komplikuje się w tym rejonie przez to, iż właścicielami ogromnych obszarów ziemskich są indyjscy obszarnicy i lichwiarze i w ich rękach skoncentrowane jest 75% ogólnego obszaru uprawnego całego rejonu.

W związku z tym, szczególnie w tym rejonie, walka o reformę rolną zawsze łączyła się z walką narodowo-wyzwoleńczą. Wielkie powstania chłopskie lat 1930-1932 i 1938, której ogniskiem były rejony Dolnej Birmy, odbywały się w pierwszym rzędzie pod hasłem przepędzenia z kraju indyjskich obszarników, lichwiarzy i ich imperialistycznych mocodawców - kolonizatorów angielskich. Hegemonię w walce narodowo-wyzwoleńczej narodu birmańskiego zachowały wspomniane rejony również w chwili obecnej, kiedy walka z imperializmem angielskim i jego agenturą wkroczyła na nowy, wyższy etap i bardziej ściśle splata się z walką o głębokie socjalne i demokratyczne przeobrażenia.

Rejon Dolnej Birmy jest twierdzą imperializmu angielskiego, zasadniczym terenem lokaty kapitału zagranicznego, głównie anglo-indyjskiego i miejscem pobytu władz zwierzchnich, kierujących uciskiem kolonialnym narodu birmańskiego.

Współczesna gospodarka Dolnej Birmy kształtowała się głównie pod wypaczającym ją wpływem imperializmu angielskiego, który z góry określał znaczenie tego rejonu, jako jednego z największych na świecie ośrodków eksportowych ryżu. W okresie przedwojennym rejon ten dawał 75-80% ogólnego krajowego zbioru ryżu. Tu również skoncentrowane są podstawowe gałęzie przemysłu, związane ze wstępną obróbką surowców, przeznaczonych na eksport.

Najważniejsze współczesne ośrodki miejskie Birmy, szczególnie tego rejonu, zostały przeniesione nad morze. Są nimi Rangoon, Bassein, Prome, Moulmein i Akjab. Prawie każdy z nich był w przeszłości punktem wyjściowym, z którego rozpoczynało się ujarzmianie wewnętrznych rejonów kraju przez imperializm

angielski. W chwili obecnej zasadniczo ich funkcja polega na ściąganiu olbrzymich mas surowców, przeznaczonych na eksport, ku morzu z ogromnego wewnętrznego "Hinterlandu".

2/ Birma Centralna /okręgi Mandalay i Magwe/.

W przeszłości historycznej omawiany rejon był tym zasadniczym jądrem, wokół którego skoncentrowała się birmańska państwowość. Tutaj na brzegach Irawadi powstawały kolejno poprzednie stolicy Birmy: Pagan, Ava, Amarapura i Mandalay, które obecnie zachowały się jako relikwie dawnych birmańskich czasów i dawnej potęgi. W porównaniu z innymi częściami kraju rejon ten był najgęściej zaludniony i gospodarczo najbardziej rozwinięty. Na bazie stosowania pracy niewolniczej i poddaństwa powstały pierwotne ogniska rolnictwa i rzemiosła.

Upadek gospodarki tego rejonu, będący bezpośrednim następstwem panowania imperializmu angielskiego w kraju, wyraził się w pierwszym rzędzie w zmniejszeniu się liczby mieszkańców. Było to wynikiem ucieczki z biedniejszej Birmy Centralnej zbytecznej ludności do rejonów Birmy Dolnej i północnej. W Birmy Dolnej ludność tę czekały niewolnicze warunki pracy na polach ryżowych, należących do obszarników-absenteistów i zakładach przemysłowych, należących do angielskich kompanij.

Tutaj jeszcze w większym stopniu niż w Dolnej Birmy zachowały się głębokie korzenie przedkapitalistycznych stosunków produkcyjnych. Stosunki agrarne, jakie w tym rejonie historycznie się wytworzyły, charakteryzują się w pierwszym rzędzie koncentracją stosunkowo dużych obszarów ziemskich w rękach klasy obszarniczej, prowadzącej bezpośrednio samej swoje gospodarstwa, oparte na szerokiej eksploatacji pracy makorolnych chłopów i częściowo robotników rolnych.

Z drugiej strony w odróżnieniu od Dolnej Birmy, gdzie centralną figurą jest barolny dzierżawca-producent, tutaj tą centralną figurą jest drobny właściciel - chłop, gospodarujący na karłowatym skrawku ziemi. Ta ostatnia okoliczność zmusza chłopów do uprawy kultur technicznych, wymagających dużego nakładu pracy, któreby dały jemu możliwość utrzymania się z tej "parceli". Sprzyjają temu również warunki naturalne.

Według specjalizacji - jest to zasadniczy rejon uprawy

kultur technicznych /bawełna, rośliny oleiste i inn./ i głównie centrum wydobycia ropy naftowej.

Z miast w tym rejonie na uwagę zasługuje głównie Mandalay. Znaczenie Mandalay jako gospodarczego i politycznego centrum kraju w okresie przedwojennym stale malało.

3/ Północny region górski /okręg Sagaing/

Gospodarcze znaczenie tego regionu określa panowanie na olbrzymiej przestrzeni najskrajniej prymitywnego systemu rolnego - dwupolówki. Kaczynowie i inne narodowości zamieszkujące ten kraj nie wyszli jeszcze ze stadium stosunków rodowych i gospodarki naturalnej.

4/ Górski obwód Szańczyków - to region panowania stosunków rodowych Księstwa Szańskie są zasadniczym regionem uprawy pszenicy i herbaty oraz ważnym centrem metalurgii kolorowej /przemysł górniczy węzła Baldwin - Namtu/.

5/ Górski obwód Karennów - ważny rejon przemysłu górniczego /wolframu i cyna w rejonie Mauchi/ i leśnego. Podobnie jak w większości innych narodowości Birmy, podstawą gospodarki Karennów jest dwupolowy system gospodarki. Główną kulturą uprawianą tutaj jest ryż.

W okresie drugiej wojny światowej Birma była terenem ciekłych i niszczących bojów, w wyniku których życie gospodarcze kraju zostało silnie poderwane.

W latach okupacji japońskiej przodujące elementy demokratyczne utworzyły Ligę Antyfaszystowską, która odegrała ogromną rolę w przepędzeniu Japończyków z kraju. Duszą tej walki była birmańska partia komunistyczna.

Naród birmański miał prawo oczekiwać, że po wyzwoleniu kraju z pod okupacji japońskiej, nie powróci już do stosunków kolonialnych i że obietnice rządu brytyjskiego /opublikowane w t.zw. "Białej Księdze" z 1945 r./ o udzieleniu Birnie autonomii zostaną wypełnione. Jednakże do kraju powróciły władze angielskie i zaczęły zaprowadzać poprzednie kolonialne porządki. Podstawowe gałęzie gospodarki znalazły się znowu w rękach angielskich kompanij; do Birmy powrócili indyjscy obszarnicy i lichwiarze, pretendujący do odzyskania swoich utraconych pozycji gospodarczych.

Silny ruch antybrytyjski, jaki rozwinął się w ciągu lat 1946-1947 przyjął rozmiary niewidziane w historii Birmy. Naród birmański żądał pełnej niepodległości i usunięcia z kraju angielskich przybyszów. Poważne obszary znalazły się pod kontrolą partyzantów. W kilku regionach, ^{naród} który zerwał się do powstania, utworzył swoje własne organy władzy. Ani represje w stosunku do elementów demokratycznych, ani zdrada ze strony prawicowych partii burżuazyjnych, wchodzących w skład Ligi Anty-faszystowskiej, nie były w stanie stłumić woli powstałego narodu. Imperialiści angielscy, stworzywszy odpowiednią bazę społeczną, i oporę polityczną w postaci miejscowych elementów feudalnych, ugodowej części burżuazji narodowej, rozmaitych partii prawicowych i posłusznych rządców typu Takin-Nu, uznali za możliwe udzielenie Birmy formalnej "niepodległości". Taka niepodległość w bardzo małym stopniu godzi w interesy imperializmu angielskiego. ... Z punktu widzenia kapitału finansowego "nie tylko jest możliwą do zrealizowania", ale nawet niekiedy prościej wygodniejszą dla trustów oraz ich imperialistycznej polityki. Wygodniej jest dać poszczególnym małym narodom jaknajwięcej swobód demokratycznych, aż do niepodległości państwowej włącznie, ażeby nie narazić "swoich" operacji wojennych na zniszczenie 1/.

Jednakże w przeciągu dwóch lat, jakie upłynęły od ogłoszenia "niepodległości" Birmy, labourzystowcy władcy odebrali wszystko to, co dali jakoby "wyzwolonemu" krajowi.

Antynarodowa polityka rządu Takin-Nu, który zawarł porozumienie z imperializmem angielskim, zmierza do zachowania pozycji angielskich w ekonomice kraju. Na mocy porozumienia z dnia 17 października 1947 r. Anglia przyznała Birmy prawo znacjonalizowania własności kompanij angielskich, pod warunkiem wypłacenia właścicielom angielskich przedsiębiorstw odszkodowania w gotówce. Rząd Takin-Nu, który zgodził się na te niewolnicze niemożliwe do wykonania dla współczesnej Birmy warunki, faktycznie z góry wyrzekł się przewidzianej w konstytucji Birmy

1/ W.I.Lenin, Dzieła. wyd.4, tom 23, str.39.

nacjonalizacji zagranicznych przedsiębiorstw, znajdujących się na terenie kraju. Na początku 1949 r. znacjonalizowano tylko statki, należące do "Irawadi Flotilla Company" i niektóre koncesje leśne. Natomiast plan nacjonalizacji wszystkich pozostałych przedsiębiorstw angielskich poszedł do lamusa. W ten sposób naród Birmy i jego gospodarka zostały po staremu objektem niesłychanej eksploatacji ze strony monopolii angielskich.

Z drugiej strony położenie mas pracujących w Birmy stale pogarsza się. Silnie wzrósł wskaźnik środków utrzymania: 1937 r. - 100, 1948 r. 391 /wrzesień/; jeszcze wyższy jest indeks środków spożywczych: 1937 r. - 100, 1948 r. - 440 /sierpień/. Chaos gospodarczy i trudności finansowe wznoszą się z każdym dniem. Naród birmański coraz bardziej przekonuje się, co znaczy "niepodległość" - otrzymana z rąk labourzystowskich kolonizatorów.

Naród Birmy, zjednoczony w "Demokratycznym jednolitym froncie" pod kierownictwem partii komunistycznej prowadzi bohaterską walkę o wyzwolenie swego kraju z pod panowania imperializmu anglo-amerykańskiego i jego birmańskich popleczników.

Na początku bieżącego roku władza ludowa kontrolowała połowę terytorium kraju. Powstaniem narodowym objęte były zasadnicze regiony rolnicze i regiony przemysłu naftowego Birmy centralnej i południowej. Na wyzwolonym terenie wprowadzono prawdziwie ludową władzę, przeprowadzającą gruntowne reformy społeczne.

W trakcie wojny narodowo-wyzwoleńczej klasa robotnicza i jej awangarda komunistyczna okazały się najbardziej konsekwentnymi i rewolucyjnymi siłami, walczącymi o wyzwolenie kraju z łańcuchów imperialistycznych, walczącymi o gruntowne przemiany społeczne i gospodarcze.

Świetne zwycięstwo narodu chińskiego nad reakcją obcą i rodziną otwierają przed narodem birmańskim i innymi narodami walczącego wschodu olbrzymie i radosne perspektywy. Utworzenie niepodległych i demokratycznych Chin jest silnym czynnikiem rozwoju i wzmocnienia walki narodowo-wyzwoleńczej tych krajów.

Wielkim przykładem, dającym narodowi birmańskiemu siłę i odwagę w walce o niepodległość swego kraju jest ludowa Ojczyzna, jej ogromne sukcesy w budownictwie społeczeństwa komu-

nistycznego, konsekwentna stalinowska walka o pokój i przyjaźń między narodami, o prawdziwą niepodległość wielkich i małych narodów.

Literatura.

- /1/ Marks K. Ost-indskaja kompanja, jejo istorja i rezultaty. Socz.t.IX,1932 - /2/ Marks K.Chronologiczeskije wypiski po istorii Indyi. M., 1947 - /3/ Engels F., O razłożenii feodalizma i razwitii burżuazji. Socz., t.XVI, 1937. - /4/ Lenin W.I. Imperializm, kak wyższaja stadija kapitalizma. Socz.izd.4-e.t.22, 1948. - /5/ Lenin W.I. O karikature na marksizm i ob "imperialistyczeskome ekonomizmie". Socz.izd.4-e,t.23,1949. - /6/ Lenin W.I. Nowyje dannyje o zakonach razwitija kapitalizma w ziemledielii. Socz.,t.XVII, 1932. - /7/ Lenin W.I. Razwitje kapitalizma w Rosji. Socz.,t.III. 1934. - /8/ Lenin W.I. Pierwoczalnyj nabrasok tezisow po nacjonalnomu i kolonialnomu woprosu. Socz. t.XXV, 1935. - /9/ Lenin W.I. O pravie nacij na samoopredielenie. Socz.t.XVII, 1932. - /10/ Lenin W.I. Socjalistyczeskaja rewolucija i prawo nacii na samoopredielenie. Socz.,t.XIV, 1931. - /11/ Stalin I.W. Marksizm i nacjonalno-kolonialnyj wopros /sbornik statiej i rieczej.1934/. - /12/ Stalin I.W. K postanowkie nacjonalnogo woprosa. Socz.,t.5. - /13/ Stalin I.W. O politiczeskich zadaczach uniwersiteta narodow Wostoka. Socz. t.7. - /14/ Stalin I.W. Naszi zadaczi na Wostokie. Socz.,t.4. - /15/ Stalin I. Nie zabywajtie Wostoka. Socz., t.4. - /16/ Stalin I. O rewolucjonnom dwiženii na Wostokie. Socz., t.7. - /17/ Istoria Wsiesozuznoj Kommuniczeskoj partii /bolszewikow/. Kratkij kurs,1935. - /18/ Mołotow W.M. Tridcatletie Wielikoj Oktiabrskoj socjalistyczeskoj rewoluciji. M., 1947. - /19/ Ždanow W.A. O mieždunarodnom položennii /Dokład na Informacjonnom sawieszczanii predstavitelej niekatorych kompartiji w Polsce w kance sientjabria 1947g./. Gaspolitizdat, 1948. - /20/ Ždanow W.A. Wystuplenie na diskussii pa knigie G.F. Aleksandrowa "Istoria zapadno-jewropejskoj filasofii". "Partijnaja žyzn", Nr.16, awgust 1947 g. - /21/ "Kommuniczeskij internacjonal w dokumentach". 1919-1932. - /22/ Awdiew W.I. Istoria drevniawo Wostoka. Moskwa, 1943. - /23/ "Agrarnyj wopros i krestianskoje dwiženje". t.IV,1937. - /24/ Berg L.S. Osnovy klimatologii. L. 1938. - /25/ Wasiljewa W. Położenie w Birme."Mirowoje chazjajstwo i mirowaja politika", Nr.9, 1947. - /26/ Wasiljew W. "Birma", 1942. - /27/ Djakow A.M. Nacjonalnyj wopros i anglijskij imperializm w Indji. Gospolitizdat, 1948. - /28/ Žukow B. Obostrenje krizisa kolonjalnoj sistemy. "Bolszewik, Nr.23 ot 15-XII-47. - /29/ Zabozlajewa I.O., I. Ja. Klimow A.M. Djakow. Indokitaj.1946. - /30/ Kalesnik S.W. Osnovy obščezetko ziemlewiedienja. 1947. - /31/ Leonidow A. Kolonialnaja strategija lejboristkawe imperializma w Birmie, "Nowoje Wremia", Nr.7,1949. - /32/ "Położenie raboczewo kłassa w Indji" /Iz matieriałow po raboczemu woprosu w Indij/. 1936. - /33/ Palm Datt, Indja siewodnia. M.,1948. - /34/ Palm Datt. Barba narodow kolonialnych stran protiv imperializma. Gazieta "Za procznyj mir, za narodnuju demokratiju" ot 16 sientjabria i 1 nojabria 1948g. /35/ Pollit G. Lejboristskoje prawitielstwo na kručbie imperializma. Gazieta "Za procznyj mir, za narodnuju demokratiju" ot 1 apriela 1949g. - /36/ Piersman A.B. i B.I.Kogan. Mineralnoje syrje zarubiežnych stran. 1947. - /37/ Czeczetkina O. Indija bez czudies. M.1948. -

W. P. Jakinow

Szczątki kopalne nosorożca w rejonie Leningradu.

W jesieni r. 1941 w wykopie na Suworowa w Leninradzie znalezione zostały szczątki kopalne nosorożca włochatego /*Rhinoceros tichorhinus*/. Kości nosorożca znajdowały się na głębokości 1,5 m. /w przybliżeniu/. Z wielkiej liczby znalezionych kości ~~zostało~~^{udało} się zachować jedynie częśćkę bez dolnej szczęki. Wydobyte z ziemi kości nosorożca złożone zostały w kiosku transformatora elektrycznego, ale w okresie oblężenia Leningradu były wyrzucone przez nieświadomych ich wartości pracowników i zaginęły z wyjątkiem górnej części czaszki.

Wspomniane znalezisko powinno rzucić światło na rozsielenie ssaków nad Zatoką Fińską w okresie dyluwialnym. Uważa się bowiem za dowiedzione, że charakterystycznymi ssakami epoki lodowcowej /Wurm/ były mamuty i nosorożce włochate, a wobec tego należy przypuścić istnienie nosorożca w rejonie Leningradu w tej epoce /Wurm/ lub też w poprzednim interglaciale. Ale inne dane geologiczne świadczą o tym, że w dyluwium rejon Leningradu był zatopiony przez wody Morza Yoldia, Jeziora Ancylusowego i ostatnio Morza Litorinowego. Wobec tego należy sądzić, że istniała w tych czasach dość długotrwała regresja morza, lub też, że nosorożec włochaty zamieszkiwał wybrzeża Zatoki Fińskiej w okresach wcześniejszych, kiedy M. Bałtyckie znajdowało się w jego teraźniejszych granicach, względnie nawet było odsunięte dalej ku zachodowi.

"Priroda" czasopismo Akademii Nauk ZSRR.

Zeszyt 2 z r. 1950.

Streścił: P. Ordyński

N. N. Karłow.

Znalezienie szczątków machairodona w okolicy Zaporozża.

W rejonie Zaporozża ZSRR geolog Torgaszew znalazł kieł dużego drapieznika trzeciorzędowego machairodona /Machairodne sp./. Zęb znajdował się w warstwie jasnych żółtawo-szarych piasków wapnistych, występujących na urwisku brzegowym Rz. Kozszki. Luźne piaski miocenijskiego morza zawierają tam ogromne ilości muszli mięczaków, zachowanych w tak doskonałym stanie, że osypisko daje wrażenie współczesnej plaży morskiej. Piaski te w/g W.P. Kolesnikowa należą do niższego /wołyńskiego/ poziomu piętra Sarmackiego. Znaleziony w opisanych piaskach górny kieł dorosłego okazu machairodona ma kształt sierpowy, silnie spłaszczony, a po stronie prawie prostej tylnej tnącej krawędzi, zaopatrzonej w bardzo drobne ząbki, jak na delikatnej pile ręcznej. Krawędź przednia zaokrąglona. Powierzchnia korony jest gładka, błyszcząca jakby szlifowana, emalia dość gruba i bardzo twarda koloru żółtawego o ledwie dostrzegalnym deseniu z kresek poziomych i pionowych. Najgrubsza przecznica korony u szyjki zęba wynosi 32,5 mm. Długości ustalić nie sposób, gdyż ostry koniec kła jest odłamany. Należy jednak przyjąć że mierzył on 80 mm; cała więc długość zęba równała się 134 mm. Korzeń zęba ma kształt ramki o grubości ścianki 4 mm; powierzchnia korzenia chropowata z dwoma niewyraźnymi podłużnymi bródkami.

Znalezisko opisane uzupełnia dość skąpe wiadomości o dolno-sarmackiej faunie ssaków na terenie Zaporozża i całej Ukrainy, co jest wynikiem morskiego charakteru warstw tego okresu, do których szczątki zwierząt lądowych mogły się dostawać jedynie przypadkowo. W ten sam sposób tłumaczy się obecność kła drapieznika lądowego w pokładach zony litoralnej przy samym brzegu, jak to można sądzić ze składu konchiofauny piasków, w których kieł był znaleziony.

Należy odnotować, że poza tym znaleziskiem szczątki okazy rodzaju Machairodona na obszarze ZSRR są znane z 12 punktów, z których większość odnosi się do czasokresu pliocenijskiego, natomiast do miocenu należą tylko dwa - obydwie znalezione na terenie Ukrainy.

Bibliografia: 1/ A.A. Borisian i E.N. Bielajewa Trudy Paleontol Inst. ZSRR. t. XV. zesz. 3. 1948 - 2/ N.N. Karłow. Geologiczeskij żurnal A. Nauk ZSRR, t. VII zesz. 1-2, 1940 - 3/ W.P. Kolesnikow, Stratigrafia ZSRR, t. XII. 1940 - 4/ M.W. Pawłowa. Biuletyn Moskowski. Obszczestwa Ispytatielej Prirody Nr. 1-2 z r. 1902.- 5/ I.G. Podpoliczna. Materiały dla izuczenija proszłych faun ZSRR. zesz. 1. z r. 1938.- 6/ N.A. Sokołow. Trudy Geologiczeskowo Komiteta t. IX. Nr. 1. 1889.- 7/ A.A. Erganow. Izwiestija Geologiczeskogo Komiteta t. XLVII, Nr 6, 1928.

/"Priroda" czasopismo Akademii Nauk ZSRR, zesz. 8
z r. 1950/

Tłumaczył: P. Ordyński

I. S u c h o w.

Pierwszy przypadek znalezienia kości Ichtiosaurusa w Mołdawskiej S.R.R.

Do ostatnich czasów nie znajdowano szczątków gadów w warstwach kredowych Besarabii. Dopiero w 1949 r. w pobliżu osiedla Ataki nad brzegiem Dniestru, w jarze "La izvoare", zostały znalezione dwa prawie całkowicie zachowane zęby Ichtiosaurusa i odłamki dwóch innych zębów z charakterystyczną emalią. Prócz zębów zebrano tam około stu odłamków innych kości, prawdopodobnie również należących do Ichtiosaurusów. Skamieniałości znalezione zostały w dolnych konglomeratach Cenomańskich, pokrytych marglami kredowymi a podścielonych gliniastymi łupkami sylurskimi. Natomiast warstwy sylurskie są pokryte piaskowcami brzegowymi ze śladami robaków pełzających, fał morskich, wysychania i wietrzenia.

/"Priroda" czasopismo Akademii Nauk ZSRR. zesz. 4,
r. 1950/

Tłumaczył: P. Ordyński

U w a g a: Dla uczczenia miesiąca przyjaźni Polsko-Radzieckiej wydany zostanie specjalny numer biuletynu z artykułem:
M.D. Kammari: "J.W. Stalin o marksizmie w językoznawstwie".
/drukowany w piśmie: "Woprosy Filozofii". Nr. 2 1950 r./

